

Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра педагогіки та психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор
з науково-методичної та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
“ 02 ” 2016 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
3.2.4 ВС(СП) ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї**

напряму підготовки 6.010102 Початкова освіта

Педагогічний інститут

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 0338
 (підпис) (прізвище, ініціали)
20 16 р.

Київ – 2016 рік

УДК
ББК

Психологія сім'ї: роб. навч. прогр. [для студентів напряму підготовки 6.010102 «Початкова освіта»] / уклад. Н.О. Сінельнікова. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016. – 21 с.

Розробник:

Сінельнікова Наталія Олегівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та психології

Протокол від 01.02.2016 року № 6

Завідувач кафедри педагогіки та психології

 Іванюк Г.І.

Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи

 Машовець М.А.

©Київський університет імені Бориса Грінченка
©Педагогічний інститут, 2016 р.

З М І С Т

I.	Опис навчальної дисципліни.	4
II.	Мета та завдання навчальної дисципліни.	5
III.	Програма навчальної дисципліни	8
	<i>Змістовий модуль I</i>	
	Психологічні особливості сучасної сім'ї.	8
	<i>Змістовий модуль II</i>	
	Проблеми стабільності сім'ї та шлюбу: сімейні кризи, особливості подружнього спілкування.	9
	<i>Змістовий модуль III</i>	
	Особливості надання психологічної допомоги сім'ї.	11
IV.	Структура навчальної дисципліни.	12
V.	Теми семінарських занять.	13
VI.	Самостійна робота	15
VII.	Методи навчання	16
VIII.	Методи контролю	16
IX.	Розподіл балів, які отримують студенти.	16
X.	Методичне забезпечення.	18
XI.	Рекомендована література	18
	Основна	18
	Додаткова	19
	Інтернет ресурси	20
XII.	Навчально-методична карта дисципліни «Психологія сім'ї».	21

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показників</i>	<i>Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</i>	<i>Характеристика навчальної дисципліни</i>	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <i>0101 Педагогічна освіта</i>	Нормативна	
	Напрямок підготовки <i>6.010102 Початкова освіта</i>		
Модулів – 3	Спеціальність (професійне спрямування): вчитель початкової школи	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		3-й	3-й
Загальна кількість години – 108		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2, самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «бакалавр»	Лекції	
		18 год.	8 год.
		Семінарські	
		24 год.	2 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	98 год.
		Модульний контроль:	
		6 год.	-
Вид контролю: ПМК			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча навчальна програма з дисципліни «Психологія сім'ї» є нормативним документом Педагогічного інституту Київського університету імені Б. Д. Грінченка, який розроблено кафедрою педагогіки та психології на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для напряму підготовки «Початкова освіта».

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у майбутніх учителів початкової школи професійної компетентності.

Завдання курсу:

- визначення сутності та змісту базових понять: «сім'я», «психологія сім'ї», «життєвий цикл сім'ї», «сумісність», «сімейні кризи», «психологічна діагностика», «психологічна допомога»;
- ознайомлення з еволюцією сімейних стосунків, особливостями життєвого циклу сім'ї, головними проблемами психології сімейних стосунків;
- оволодіння студентами навичками застосування психодіагностичних методик вивчення шлюбно-сімейних відносин;
- формування у студентів наукового світогляду та переконань, які сприятимуть системному підходу до аналізу закономірностей функціонування сім'ї;
- засвоєння студентами знань про особливості здійснення психологічної корекції сімейних стосунків: психологічне консультування та психотерапію.

Курс «Психологія сім'ї» спрямований на формування у студентів компетентностей:

Загальних:

світоглядної – розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії; збереження національних духовних традицій сімейного виховання; збереження статусу родини, як основного осередку виховання та розвитку людини;

громадянської – розуміння відповідальності перед суспільством і державою за свою професійну діяльність; повага до традицій, які панують в сім'ях;

комунікативної – здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності у процесі взаємодії вчителя з сім'ями; здатність працювати у команді задля ефективної взаємодії педагога з батьками; вільне володіння українською мовою відповідно до норм культури мовлення під час спілкування з колегами, батьками;

інформаційної – здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань щодо особливостей психологічних основ взаємодії педагога та сім'ї; здатність до ефективного застосування інформаційних технологій в професійній діяльності вчителя у

процесі взаємодії з сім'ями;

науково-дослідницької – володіння діагностичними методами та

методиками практичної роботи педагога з сім'єю; здатність до критичного осмислення інформації, вироблення нових знань у сфері психології сім'ї та формування навичок їх застосування у професійній діяльності;

самоосвітньої – здатність до самостійної діяльності, самоорганізації та саморозвитку вчителя задля оптимізації взаємодії з сім'ями; спрямованість на розкриття особистісного потенціалу та самореалізацію вчителя у роботі з сім'ями.

Фахових:

організаційної – здатність організовувати, координувати, контролювати, діагностувати та оцінювати шлюбно-сімейні відносини;

психолого-педагогічної – володіння базовими знаннями з філософсько-методологічних, теоретичних засад та принципів психології сім'ї; поглиблення знань з сімейної психології; здатність враховувати специфіку роботи педагога з різними типами сімей; визначати особливості функціонально-рольової структури сімейних відносин, життєвий цикл сім'ї, причини сімейних і подружніх конфліктів, концепції та форми дестабілізації сімейних стосунків; застосовувати комплекс психодіагностичних методик для аналізу динаміки психічного розвитку сім'ї; вивчення методики дослідження характеру взаємодії подружжя; уміння здійснювати діагностику результативності корекційної роботи вчителя з сім'ями;

методичної – застосування в практичній діяльності професійних умінь і навичок для розвитку методичної культури, вирішення професійних завдань, які виникають у процесі взаємодії вчителя з сім'ями; здатність консультувати батьків та дітей щодо різних проблем, які можуть виникати в сім'ї, визначаючи конкретні шляхи їх вирішення, розроблення методичних рекомендацій;

здоров'язберезувальної – здатність раціонально ставитись і берегти власне здоров'я, дбати про фізичне, психічне і соціальне здоров'я дитини та сім'ї, в якій вона виховується;

інтегративної – здатність і готовність поєднувати знання з різних предметів для формування цілісної системи впливу на батьків та дітей; впровадження особистісно орієнтованого та діяльнісного підходів у процесі взаємодії вчителя з сім'ями;

творчої – здатність виконувати функцію фасилітатора у сімейних відносинах; готовність кардинально змінювати види діяльності з метою вирішення педагогічних проблем у сім'ї; володіння евристичними вміннями для продукування нових ідей та їх творчої реалізації у процесі взаємодії вчителя з сім'ями.

Результатами навчання є:

- знання з психології, педагогіки, сімейної психології, сімейної педагогіки, достатні для успішної діяльності в системі початкової освіти;
- вміння визначати особливості життєвого циклу сім'ї та закономірності її динаміки, чинники та концепції дестабілізації шлюбно-сімейних відносин;

- здатність проводити діагностику причин конфліктів за допомогою відповідних методів та методик, надавати рекомендації щодо проблем, які мають місце;
- вміння організовувати та проводити корекційну роботу з різними типами сімей;
- здатність аналізувати перспективний досвід педагогів з різних аспектів сімейного виховання для подальшого його творчого використання;
- вміння здійснювати пошук і огляд інформації у спеціальних наукових джерелах, використовуючи різноманітні ресурси: періодичні видання, бази даних, веб-сайти, портали тощо;
- здатність працювати як самостійно, так і в команді, демонструючи якості лідерства, вміння ефективно спілкуватися з сім'ями й досягати очікуваного результату;
- вміння застосовувати сучасні ІКТ, робити презентації (усно/письмово), виконувати творчі завдання.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування у студентів **знань** про:

- базові поняття курсу: «сім'я», «психологія сім'ї», «життєвий цикл сім'ї», «сумісність», «сімейні кризи», «психологічна діагностика», «психологічна допомога»;
- форми організації шлюбно-сімейних стосунків в історичному контексті;
- життєвий цикл сім'ї та динаміку сімейних відносин, етапи формування та розвитку подружніх стосунків;
- особливості функціонально-рольової структури сімейних відносин;
- причини сімейних і подружніх конфліктів, шляхи попередження та профілактики дестабілізації сімейних відносин;
- основні причини та наслідки розлучень;
- психодіагностичні методики вивчення шлюбно-сімейних стосунків.

На основі цих знань у студентів мають бути сформовані **вміння**:

- опрацювати інформаційні джерела з метою ознайомлення з новітніми методиками у вирішенні психологічних конфліктів в сім'ї;
- здійснювати вивчення функціонально-рольової структури сім'ї;
- аналізувати життєві та освітні ситуації в сім'ї (родині), що потребують психологічної підтримки;
- діагностувати та корегувати сімейний мікроклімат, стосунки між батьками та дітьми;
- застосовувати отримані знання з сімейної психології під час надання консультативної допомоги;
- здійснювати соціально-психологічний аналіз подружніх конфліктів та розробляти рекомендації щодо їх профілактики.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ СІМ'Ї

Тема 1. Сім'я як соціально-психологічний феномен (4 год.)

Загальні засади психології сім'ї. Особливості сім'ї як малої соціальної групи. Структура сім'ї. Функції сім'ї та їх психологічний аналіз. Основні тенденції розвитку сучасної сім'ї. Співвідношення понять «шлюб» і «сім'я». Витоки і тенденції розвитку сім'ї і шлюбу. Еволюція сімейно-шлюбних відносин. Форми організації шлюбу і сім'ї. Національна традиція шлюбно-сімейних стосунків. Особливості розвитку української сім'ї.

Основні поняття теми: сім'я, соціальна група, функції сім'ї, шлюб, сімейні підсистеми, сімейні взаємини, сімейні ролі, психологічний клімат.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3.

Додаткова: 1, 2.

Інтернет ресурси: 1, 3.

Тема 2. Соціально-психологічна модель сімейних стосунків (6 год.)

Психологічна готовність до шлюбу. Теорії вибору шлюбного партнера. Поведінкові механізми реалізації дошлюбних і шлюбних ролей. Періоди формування подружньої пари. Соціальні статуси, ролі і типи особистості: гендерний дискурс. Людина у статусно-рольовій системі сім'ї. Концепції планування сім'ї. Сучасні напрями досліджень сім'ї. Класифікація і типологія сім'ї. Форми сімейних стосунків. Психологічні особливості етапів життєдіяльності сім'ї. Стадії розвитку сім'ї (Грегори Бейтсон).

Основні поняття теми: шлюб, дошлюбна поведінка, шлюбні ролі, подружня пара, поведінковий дискурс, соціальні статуси особистості, планування сім'ї, типи сімей, життєдіяльність сім'ї, стадії розвитку сім'ї.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 6.

Додаткова: 2, 9.

Інтернет ресурси: 1, 3.

Змістовий модуль II.

ПРОБЛЕМИ СТАБІЛЬНОСТІ СІМ'Ї ТА ШЛЮБУ: СІМЕЙНІ КРИЗИ, ОСОБЛИВОСТІ ПОДРУЖНЬОГО СПІЛКУВАННЯ

Тема 3. Порушення життєдіяльності сім'ї (6 год.)

Типи дисгармонічних сімейних союзів. Кризові ситуації в сім'ї. Психологія сімейної кризи. Психологічний клімат у сім'ї: сприятливий, несприятливий. Подружні конфлікти та шляхи їх вирішення. Роль подружньої сумісності в підтримці стабільності шлюбу. Адаптаційні періоди у сім'ї. Особливості подружнього спілкування та їх вплив на стабільність сім'ї. Патерни взаємодії та їх вплив на сімейні стосунки. Сім'ї, які потребують психологічної допомоги. Неповна сім'я. Багатодітна сім'я. Бездітна сім'я. Сім'я з прийомними дітьми. Морально-психологічний клімат у сім'ї алкоголіків, наркоманів.

Основні поняття теми: дисгармонійні сімейні союзи, кризові ситуації, психологічний клімат, подружні конфлікти, подружня сумісність, адаптаційні періоди, патерни взаємодії, психологічна допомога.

Рекомендована література:

Основна: 1, 3, 6.

Додаткова: 1, 7, 10.

Інтернет ресурси: 2, 4.

Тема 4. Процеси розпаду і дестабілізації шлюбно-сімейних відносин (6 год.)

Психологія сімейних стосунків: руйнівний зовнішній вплив. Процеси дестабілізації шлюбно-сімейних стосунків. Шляхи попередження і профілактики дестабілізації шлюбно-сімейних відносин. Розлучення як соціальна проблема. Стадії розлучення. Модель процесу розлучення (А. Маслоу). Наслідки розлучення. Специфіка психоемоційних станів після розлучення. Реакції дітей на розлучення батьків. Особливості психіки дітей молодшого шкільного віку з розлучених сімей. Консультування в ситуації розлучення.

Основні поняття теми: шлюбно-сімейні відносини, дестабілізація, профілактика, розлучення, стадії розлучення, модель процесу розлучення, мотивація, психоемоційний стан, консультування.

Рекомендована література:

Основна: 2, 6.

Додаткова: 1, 4, 6.

Інтернет ресурси: 2, 3.

Тема 5. Емоційне вигорання в сім'ї: причини, наслідки, запобігання (4 год.)

Особливості виникнення та розвитку емоційного вигорання в сім'ї. Емоційна культура як профілактика вигорання. Основні принципи профілактики сімейного вигорання. Технології запобігання емоційному вигоранню в сім'ї. Сутність поняття «психологічне здоров'я сім'ї». Критерії психологічного здоров'я

сім'ї (В. С. Торохтій). Властивості психологічного здоров'я сім'ї. П'ять «мов кохання» (за Геррі Чепменом).

***Основні поняття теми:** емоційне вигорання, емоційна культура, профілактика вигорання, технології запобігання, психологічне здоров'я сім'ї, «мова кохання».*

Рекомендована література:

***Основна:** 2, 4.*

***Додаткова:** 3, 8, 9.*

***Інтернет ресурси:** 3, 5.*

Тема 6. Етика і психологія сімейних відносин (4 год.)

Етика сімейних стосунків: етика в сім'ї, норми етикету. Сімейні цінності та цінність сім'ї. Характеристика стійкого шлюбного вибору. Шлюбний договір в Україні: за і проти. Правила щасливого шлюбу. Молода сім'я як особлива соціальна категорія. Проблеми становлення та функціонування молодої сім'ї. Психологія стосунків у сім'ї. Вірність і зрада. Соціально-психологічні проблеми молодої родини.

***Основні поняття теми:** етика, сімейні відносини, правила, цінності, норми, шлюбний договір, шлюб, соціальна категорія, молода сім'я, вірність, зрада.*

Рекомендована література:

***Основна:** 3, 4, 6.*

***Додаткова:** 5, 9.*

***Інтернет ресурси:** 3, 4.*

Тема 7. Сім'я та її вплив на формування особистості дитини (4 год.)

Завдання, зміст і методика виховання дітей в сім'ї. Психологічні проблеми виховання дітей в сім'ї. Особливості соціалізації дитини в сім'ї. Стилі сімейного виховання. Взаємозв'язок стилів виховання і особливостей становлення особистості дитини. Особливості сімейної поведінки. Вплив неадекватного батьківського ставлення до дитини на відхилення в її психічному й особистісному розвитку. Причини неадекватного батьківського ставлення до дитини. Шляхи корекції батьківської поведінки.

***Основні поняття теми:** соціалізація, стилі виховання, батьківські позиції, батьківське ставлення, невроз, насилля, заохочення, авторитет, авторитарність, демократичність, ліберальність.*

Рекомендована література:

***Основна:** 1, 4, 6.*

***Додаткова:** 1, 7.*

***Інтернет ресурси:** 1, 4.*

Змістовий модуль III.

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ СІМ'Ї

Тема 8. Психологічна діагностика сім'ї (4 год.)

Мета і завдання психологічної діагностики сім'ї. Методи психологічного вивчення сім'ї. Параметри діагностики подружніх стосунків і відповідні їм методики. Рівні соціально-педагогічної діагностики. Психодіагностика мотиваційних і особистісних особливостей дорослої людини. Кількісні та якісні методики діагностики сім'ї.

Основні поняття теми: психологічна діагностика, метод, методика, спостереження, анкетування, опитувальник, кількісні та якісні методики діагностики, психологічна допомога.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 5.

Додаткова: 1, 4.

Інтернет ресурси: 3, 4.

Тема 9. Психологічна корекція сімейних стосунків: психологічне консультування і психотерапія (4 год.)

Психологічне консультування і психотерапія: компаративістський підхід. Механізми психологічної корекції сімейних стосунків. Принципи психологічного консультування сім'ї. Теоретичні моделі сімейного консультування. Основні стадії консультування. Особливості консультування дитячо-батьківських стосунків. Доцільність застосування сімейної психотерапії. Принципи і стадії процесу сімейної психотерапії на основі різних підходів.

Основні поняття теми: психологічне консультування, моделі, стадії сімейного консультування, психотерапія, корекція, сімейна психотерапія, дитячо-батьківські взаємини.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3.

Додаткова: 1, 9.

Інтернет ресурси: 1, 4.

4. Структура навчальної дисципліни

№		Кількість годин			
		Денна форма		Заочна форма	
		>	у тому числі	>	у тому числі

з/п	Назви змістових модулів і тем		Лекцій	Семінарських	С.р.	МКР		Лекцій	Семінарських	С.р.
Змістовий модуль I. Психологічні особливості сучасної сім'ї										
1	Тема 1. Сім'я як соціально-психологічний феномен	11	2	2	7		12	2		10
2	Тема 2. Соціально-психологічна модель сімейних стосунків	19	2	4	13		15			15
3	Модульний контроль	2					-			
4	Разом за зміст. модулем 1	32	4	6	20	2	27	2	-	25
Змістовий модуль II. Проблеми стабільності сім'ї та шлюбу: сімейні кризи, особливості подружнього спілкування										
5	Тема 3. Порушення життєдіяльності сім'ї	18	2	4	12		18			18
6	Тема 4. Процеси розпаду і дестабілізації шлюбно-сімейних відносин	12	2	4	6		12	2		10
7	Тема 5. Емоційне вигорання в сім'ї: причини, наслідки, запобігання	9	2	2	5		10			10
8	Тема 6. Етика і психологія сімейних відносин	9	2	2	5		10			10
9	Тема 7. Сім'я та її вплив на формування особистості дитини	10	2	2	6		12	2		10
10	Модульний контроль	2					-			
11	Разом за зміст. модулем 2	60	10	14	34	2	62	4	-	58
Змістовий модуль III. Особливості надання психологічної допомоги сім'ї										
12	Тема 8. Психологічна діагностика сім'ї	4	2	2			7	2		5
13	Тема 9. Психологічна корекція сімейних стосунків: психологічне консультування і психотерапія	10	2	2	6		12		2	10
14	Модульний контроль	2					-			
15	Разом за зміст. модулем 3	16	4	4	6	2	19	2	2	15
16	Усього годин	108	18	24	60	6	108	8	2	98

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль I. Психологічні особливості сучасної сім'ї		

1.	<p><i>Історичні аспекти формування сім'ї та шлюбно-сімейних відносин</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Витоки і тенденції розвитку сім'ї та шлюбу. 2. Еволюція сімейно-шлюбних відносин. 3. Форми організації шлюбу і сім'ї. 4. Національна традиція шлюбно-сімейних стосунків. 5. Особливості розвитку української сім'ї. 	2
2.	<p><i>Людина як суб'єкт сімейного життя</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальні статуси, ролі і типи особистості: гендерний дискурс. 2. Людина у статусно-рольовій системі сім'ї. 3. Концепції планування сім'ї. 4. Сучасні напрями досліджень сім'ї. 	2
3.	<p><i>Сім'я: типологія, стадії розвитку</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація і типологія сім'ї. 2. Форми сімейних стосунків. 3. Психологічні особливості етапів життєдіяльності сім'ї. 4. Стадії розвитку сім'ї (Грегорі Бейтсон). 	2
<p><i>Змістовий модуль II.</i></p> <p>Проблеми стабільності сім'ї та шлюбу: сімейні кризи, особливості подружнього спілкування</p>		
4.	<p><i>Фактори стабільності шлюбу і сім'ї</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль подружньої сумісності в підтримці стабільності шлюбу. 2. Адаптаційні періоди у сім'ї. 3. Особливості подружнього спілкування та їх вплив на стабільність сім'ї. 4. Патерни взаємодії та їх вплив на сімейні стосунки. 	2
5.	<p><i>Сім'я у важкій життєвій ситуації</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сім'ї, які потребують психологічної допомоги. 2. Неповна сім'я. 3. Багатодітна сім'я. 4. Бездітна сім'я. 5. Сім'я з прийомними дітьми. 6. Морально-психологічний клімат у сім'ї алкоголіків, наркоманів. 	2
6.	<p><i>Розлучення, як ризик шлюбно-сімейних відносин</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розлучення як соціальна проблема. 2. Стадії розлучення. 3. Модель процесу розлучення (А. Маслоу). 4. Наслідки розлучення. 	2
7.	<p><i>Соціально-психологічні наслідки розлучень</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка психоемоційних станів після розлучення. 	2

	<ul style="list-style-type: none"> 2. Реакції дітей на розлучення батьків. 3. Особливості психіки дітей молодшого шкільного віку з розлучених сімей. 4. Консультування в ситуації розлучення. 	
8.	<p style="text-align: center;"><i>Психологічне здоров'я сучасної сім'ї</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Сутність поняття «психологічне здоров'я сім'ї». 2. Критерії психологічного здоров'я сім'ї (В. С. Торохтій). 3. Властивості психологічного здоров'я сім'ї. 4. П'ять «мов кохання» (за Геррі Чепменом). 	2
9.	<p style="text-align: center;"><i>Специфіка молодого сім'ї</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Молода сім'я як особлива соціальна категорія. 2. Проблеми становлення та функціонування молодого сім'ї. 3. Психологія стосунків у сім'ї. 4. Вірність і зрада. 5. Соціально-психологічні проблеми молодого родини. 	2
10.	<p style="text-align: center;"><i>Особливості сімейного виховання: неадекватне батьківське ставлення до дитини</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Особливості сімейної поведінки. 2. Вплив неадекватного батьківського ставлення до дитини на відхилення в її психічному й особистісному розвитку. 3. Причини неадекватного батьківського ставлення до дитини. 4. Шляхи корекції батьківської поведінки. 	2
<p><i>Змістовий модуль III.</i></p> <p>Особливості надання психологічної допомоги сім'ї</p>		
11.	<p style="text-align: center;"><i>Методи та методики психологічної діагностики сім'ї</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Рівні соціально-педагогічної діагностики. 2. Якісні та кількісні діагностичні методи. 3. Психодіагностика мотиваційних і особистісних особливостей дорослої людини. 4. Діагностика сім'ї: <ul style="list-style-type: none"> 4.1. Кількісні та якісні методики діагностики батьків: методика «Підставної самооцінки», «Вимірювання надії», методика виявлення агресії, методика діагностики міжособистісних відносин, методика «Наша дитина» та ін.; 4.2. Кількісні та якісні методики діагностики дітей: методика вивчення потреби спілкування та потреби досягнення, методика «Вивчення мотивів взаємодії з дорослими, методика «Малюнок сім'ї» та ін.; 	2

	4.3. Кількісні та якісні методики сім'ї: методика вивчення психологічної атмосфери сім'ї та сімейних відносин «Типовий сімейний стан», анкета сімейних стосунків, анкета для виявлення гендерної рівності в сім'ї та типу сім'ї, алгоритм вивчення сім'ї та ін.	
12.	Особливості сімейного консультування 1. Специфіка сімейного консультування. 2. Теоретичні моделі сімейного консультування. 3. Основні стадії консультування. 4. Особливості консультування дитячо-батьківських стосунків.	2
Разом		24

6. Самостійна робота

<i>№ з/п</i>	<i>Назва теми</i>	<i>Кількість годин</i>	<i>Кількість балів</i>
1.	Розробити карту знань (з використанням програм: MindMeister , Bubbl.us , XMind та ін.) за основними етапами історичних змін розуміння сім'ї та шлюбу	7	10
2.	Охарактеризувати сучасні аспекти планування сім'ї та подати їх у вигляді схеми чи таблиці	6	5
3.	Розробити карту знань для систематизації типології сімей (з використанням програм: MindMeister , Bubbl.us , XMind та ін.)	7	10
4.	Створити таблицю «Стадії сімейної кризи»	6	5
5.	Скласти «Правила подружнього спілкування», визначити складові його успіху	6	5
6.	Підібрати літературу для батьків (до 7 джерел), з теми «Профілактика конфліктів і подружніх розлучень»	6	5
7.	Розробити таблицю «Емоційне вигорання в сім'ї: причини, наслідки, запобігання»	5	5
8.	Визначити «Сімейні цінності» власної сім'ї у вигляді есе (до 3 стор.)	5	5
9.	Розробити таблицю впливу факторів сімейного виховання на формування психологічної позиції дитини	6	5
10.	Розробити таблицю за особливостями психологічної допомоги сім'ї	6	5
Разом		60 год.	60 бал.

7. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

1) за джерелом інформації:

- *словесні*: лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint, Prezi – презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда, дискусія;
- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація за допомогою мультимедійної дошки;
- *практичні*: вправи, моделювання ситуацій, вирішення проблемних завдань.

2) **За логікою передачі й сприймання навчальної інформації:** індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) **За ступенем самостійного мислення:** репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) **За ступенем керування навчальною діяльністю:** під керівництвом викладача; самостійна робота студентів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) **Методи стимулювання інтересу до навчання:** навчальні дискусії, пізнавальні ігри, створення ситуації пізнавальної новизни, створення ситуації зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

8. Методи контролю

Тестовий контроль, модульні контрольні роботи, індивідуальне та фронтальне опитування, самооцінка і самоаналіз.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

<i>Поточне тестування та самостійна робота</i>										<i>Макс. сума балів</i>	<i>Сума</i>	
Форми роботи	<i>Змістовий модуль 1</i>		<i>Змістовий модуль 2</i>					<i>Змістовий модуль 3</i>				
Лекції	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9			
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9		
Семін. заняття	11	22	22	22	11	11	11	11	11	132		
Самост. робота	10	15	10	5	5	5	5		5	60		
МКР	25		25					25			75	
	276:100 = 2,7 РК – 2,7										276	100

Шкала оцінювання

Оцінка	Значення оцінки	Оцінка за шкалою університету
А	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками	90 – 100 балів
В	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	82 – 89 балів
С	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	75 – 81 балів
D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	69 – 74 балів
Е	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	60 – 68 балів
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	35 – 59 балів
F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	1– 34 балів

10. Методичне забезпечення

- опорні конспекти лекцій;
- мультимедійні презентації;
- навчальні посібники (друкований та електронний варіанти);
- робоча навчальна програма;

– збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.

11. Рекомендована література

Основна:

1. Лукашевич М. П. Соціологія сім'ї: теорія і практика : навч. посібник / М. П. Лукашевич. – К. : ІПК ДСЗУ, 2012. – 186 с.
2. Психологія сім'ї : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. В. Помиткіна, В. В. Злагодух, Н. С. Хімченко, Н. І. Погорільська. – К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2010. – 271 с.
3. Психологія сім'ї : навч. посібник / В. М. Поліщук, Н. М. Ільїна, С. А. Поліщук та ін. ; за заг. ред. В. М. Поліщука. – [3-є вид.]. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2015. – 281 с.
4. Седих К. В. Психологія сім'ї : навч. посібник / К. В. Седих. – К. : Академія, 2015. – 192 с.
5. Соціально-педагогічна діагностика : наук.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. П. Краснова, Л. П. Харченко, Я. І. Юрків, І. С. Сьомкіна ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. – 429 с.
6. Шиделко А. В. Етика і психологія сімейного життя: навч.-метод. посібник / А. В. Шиделко. – Львів, 2009. – 132 с.

Додаткова:

1. Дуткевич Т. В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. : навч. посібник / Т. В. Дуткевич, О. В. Савицька. – [2-ге вид.]. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 256 с.
2. Енциклопедія батьківства : посібник з сімейного виховання / [авт. кол. за заг. ред. Є. І. Коваленко, С. В. Кириленко]. – К. : КНТ, 2008. – 592 с.
3. Коцан І. Я. Психологія здоров'я людини / І. Я. Коцан, Г. В. Ложкін, М. І. Мушкевич ; за ред. І. Я. Коцана. – Луцьк : РВВ «Вежа», Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2011. – 430 с.
4. Макаренко О. М. Специфіка психоемоційних станів дорослої особистості після розлучення / О. М. Макаренко, А. О. Андрейчева, Ю. Ю. Король, Н. М. Царук // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – К. : Всеукр. громадська орг. «Ліга соціальних працівників України» ; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова ; Благодійна орг. «Фонд соціальної роботи», 2013. – № 3/4. – С. 169–176.
5. Римаренко І. В. Шлюбний договір в Україні: за і проти / І. В. Римаренко // Сучасні питання економіки і права . – 2013. – № 1. – С. 102–105.

6. Руденко І. Особливості психіки дітей молодшого шкільного віку з розлучених сімей / І. Руденко // Проблеми гуманітарних наук : Наукові записки Дрогобицького державного пед. ун-ту ім. І. Франка ; Ред. кол. Н. Скотна, В. Татенко та ін. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2008. – Вип. 21. – С. 95–107.

7. Сорокіна О. А. Психологія залежності : навч. посібник / О. А. Сорокіна. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2014. – 178 с.

8. Титаренко Т. М. Запобігання емоційному вигоранню в сім'ї як фактор гармонізації сімейних взаємин : науково-метод. посібник / Т. М. Титаренко, О. Я. Кляпець – К. : Міленіум, 2007. – 142 с.

9. Філімончук А. В. Основи сімейних відносин / А. В. Філімончук // Абетка щасливого сімейного життя : метод. посібник з курсу «Етика і психологія сімейного життя». – Житомир : ЦНТЕІ, 2008. – С. 71–107.

10. Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник / М. М. Філоненко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.

Інтернет ресурси :

1. Адамова Г. М. Сучасні аспекти планування сім'ї : навч. посібник / Г. М. Адамова, О. А. Бондаренко, Н. Г. Гойда та ін. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.scribd.com/doc/234552261/>

2. Олифірович Н. И. Психология семейных кризисов / Н. И. Олифірович, Т. А. Зинкевич-Куземкина, Т. Ф. Велента [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://www.studfiles.ru/preview/2626982/>

3. Шнейдер Л. Б. Основы семейной психологии : учеб. пособие / Л. Б. Шнейдер [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://ompsy.ucoz.ru/load/22-1-0-81>

4. Эйдемиллер Э. Г. Семейный диагноз и семейная психотерапия / Э. Г. Эйдемиллер, И. В. Добряков, И. М. Никольская [Электронный ресурс]. – Режим доступу : http://kingmed.info/knigi/Psihologiya/book_2850/Semeyniy_diagnoz_i_semeynaya_psihoterapiya-Eydemiller_EG_Dobryakov_IV_Nikolskaya_IM-2006-doc

5. Chapman Gary. The Heart of the Five Love languages / Gary Chapman [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://royallib.com/book/chepmen_geri/pyat_yazikov_lyubvi.html

12. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї»

Разом: 108 год., із них: лекції – 18 годин, семінарські заняття – 24 годин, самостійна робота – 60 годин, модульний контроль – 6 годин

<i>Модулі</i>	<i>Змістовий модуль I</i>		<i>Змістовий модуль II</i>					<i>Змістовий модуль III</i>				
<i>Назва модуля</i>	<i>Психологічні особливості сучасної сім'ї</i>		<i>Проблеми стабільності сім'ї та шлюбу: сімейні кризи, особливості подружнього спілкування</i>					<i>Особливості надання психологічної допомоги сім'ї</i>				
Кількість балів за модуль	85 балів		137 бали					54 бали				
Теми	1	2	3	4	5	6	7	8	9			
Лекції 18 год. (9 б.)	Сім'я як соціально-психологічний феномен	Соціально-психологічна модель сімейних стосунків	Порушення життєдіяльності сім'ї	Процеси розпаду і дестабілізації шлюбно-сімейних відносин	Емоційне вигорання в сім'ї: причини, наслідки, запобігання	Етика і психологія сімейних відносин	Сім'я та її вплив на формування особистості дитини	Психологічна діагностика сім'ї	Психологічна корекція сімейних стосунків: психологічне консультування і психотерапія			
Семінарські заняття 24 год. (132 б.)	Історичні аспекти формування сім'ї та шлюбно-сімейних відносин	Людина як суб'єкт сімейного життя	Сім'я: типологія, стадії розвитку	Фактори стабільності шлюбу і сім'ї	Сім'я у важкій життєвій ситуації	Розлучення, як ризик шлюбно-сімейних відносин	Соціально-психологічні наслідки розлучень	Психологічне здоров'я сучасної сім'ї	Специфіка молоді сім'ї	Особливості сімейного виховання: неадекватне батьківське ставлення до дитини	Методи та методики психологічної діагностики сім'ї	Особливості сімейного консультування
Самостійна робота 60 год. (60 б.)	10 б.	15 б.	10 б.	5 б.	5б.	5 б.	5 б.	5 б.	-	5 б.		
Види поточного контролю	МКР № 1 – 25 балів		МКР № 2 – 25 балів					МКР № 3 – 25 балів				
Підсумковий контроль	Всього – 276 бали, коефіцієнт – 2,76 Залік											